

Asia: VN/34707/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen omaisuusjärjestelyistä kunnalle aiheutuvien välittömien kustannusten määrittämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Korvauksen perusteena olevat kulut (erityisesti luonnoksen 3 §)

Hallinnollisen taakan minimoimiseksi välittöminä kustannuksina tulee hyväksyä ainakin vuokrasopimuksen voimassaoloajalta laskennalliset käyttö-kustannukset (todellisten toteutuneiden sijaan), jotka määritettäisiin vastaa-valla tavalla kuin valtioneuvoston asetuksessa kunnan ja hyvinvointialueen välisen siirtymäkauden vuokrasopimuksen vuokran määräytymisestä vuosina 2023–2026. Toimitiloihin liittyvien käyttökustannusten selvittäminen takau-tuvasti olisi suuri hallinnollinen taakka.

Kustannuksina tulee hyväksyä kaikki ne kustannukset, joita vuokratuotolla on tarkoitettu katettavaksi, toisin kuin nyt esitetään. Kustannuksiksi tulee hyväksyä siten myös pääomaan liittyvät kustannukset eli ko. kiinteistöön sidotun oman ja vieraan pääoman kustannukset, kiinteistön kulumista kuvaavat poistot, maanvuokran osuus ja kiinteistöön liittynyt tekninen riski. Nämä tulee määrittää vastaavalla tavalla kuin edellä mainitussa ns. vuokra-asetuksessa on määritetty pääomavuokra. Pääomakustannusten laskennallinen määrittäminen on hallinnollisen taakan minimoimiseksi perusteltua.

Korvauksen perusteeksi määritettävien kulujen ja tuottojen on vastattava sisällöllisesti toisiaan. Siirtymäkauden vuokrien määrittämistä koskevan asetuksella on kertaalleen hyväksytty laskennalliset kustannukset, jotka vuokratuotolla on tarkoitettu katettavan. Kuntaliitto ei pidä hyväksyttävänä, että aikaisemmin hyväksyttyjä kustannuksia muutetaan jälkikäteen nyt lausun-nolla olevalla asetuksella niiden kuntien osalta, jotka hakevat korvausta tyhjilleen jäävistä toimitiloista.

Kuntaliiton esittämä laskentamalli ns. käyttö- ja pääomakustannusten huomioimisesta on kertaalleen hyväksytty ja kaikille yhdenmukainen sekä hallinnollisesti kevyt ratkaisu. Esimerkiksi omaisuuteen liittyviä rahoituskuluja (lainat + korot) on vaikea kohdentaa muutoin, koska lainarahoitusta ei ole kunnissa kohdistettu tiettyyn omaisuuserään. Tämä malli hyväksyttiin jo siirtymäkauden vuokran määrittämisessä. Valtavan hallinnollisen taakan näkö-kulmasta ei ole mitenkään perusteltua, että aikaisemmin hyväksytyt laskennalliset kustannukset tulisi nyt selvittää siirtymäkauden ajalta takautuvasti.

Yhtiöittämisveloitteesta aiheutuvat kulut tulee hyväksyä välittömiksi korvattaviksi kustannuksiksi toisin kuin perustelumuiotiossa esitetään. Perustelumuiotiossa mukaan esimerkiksi hallintokulut, jotka liittyvät yhtiöittämiseen ja markkinaehtoisin hinnan selvittämiseen, eivät johdu välittömästi voimaantulon 4 luvun sääntelystä vaan EU:n valtiontukisääntelystä ja kuntalain 15 luvun säännöksistä. Mikäli toiminta olisi jäänyt kuntien omaksi toiminnaksi, niin yhtiöittämisjärjestelyjä ei olisi tarvinnut tehdä. Siten kustannusten voidaan katsoa myös olevan uudistuksesta ja omaisuusjärjestelyistä johtuvia välittömiä kustannuksia.

Kuntaliitto esittää, että kustannukset korvataan ja kompensatiokynnyksen täyttymistä arvioidaan viiden vuoden ajalta vuokrasopimuksen päättymisestä lukien. Asetusluonnoksen mukaan korvauksen perustana olevat välittömät kustannukset ovat kustannuksia, jotka ovat toteutuneet suoriteperusteen mukaisesti aikavälillä 1.1.2023—31.12.2027, jos hyvinvointialue ei ole käyttänyt voimaantulon 22 §:n 2 momentin mukaista oikeuttaan toimitilan vuokra-sopimuksen pidentämiseen. Nyt esitetty määräaika purkukustannusten huomioimiseksi on liian lyhyt, sillä kunnat pyrkivät ensisijaisesti etsimään

vuokrasopimusten päättymisen jälkeen toimitiloille muita vaihtoehtoisia ratkaisuja, joka on ekologisesti parempi vaihtoehto kuin rakennuksen purkaminen. Joka tapauksessa määräaika on liian lyhyt, vaikka purkamisen kilpailuttamiseen ryhdyttäisiinkin viipymättä. Purkamista ei välttämättä ehditä tehdä ennen määräajan päättymistä, mikäli hankintapäätöksestä valitettaisiin. Markkinaoikeuden ja hallinto-oikeuden käsittelyajat voivat olla pitkiä.

Jos kunta on voimaantulon 42 §:n mahdollistamalla tavalla kirjannut irtainta omaisuutta kuluksi peruspääomaa vastaan kirjaamisen sijaan, tulee myös tämä omaisuuden arvo lukea korvattaviin välittömiin kustannuksiin.

Korvauksen perusteena olevat tuotot (erityisesti luonnoksen 4 §)

-

Muut huomionne asetusluonnoksesta

Kuntaliitto korostaa, että kompensatiomalli ei saa muodostua tosiasiallisesti merkityksettömäksi. Voimaantulon 43.2 §:n mukaan kunnalla on oikeus saada korvausta omaisuusjärjestelyihin liittyvistä välittömistä kustannuksista, vaikka korvausraja ei ylitä, jos kunnan mahdollisuus päättää omasta taloudestaan ilmeisesti vaarantuu. Laissa tai asetusluonnoksessa ei ole säännelty tarkemmin,

miten tätä arvioidaan. Kuntaliiton näkemyksen mukaan kunnan mahdollisuus päättää omasta taloudesta vaarantuu viimeistään, jos omaisuusjärjestelyistä aiheutuvat kustannukset johtavat yhdenkään kuntalain 118 §:n mukaisista erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn käynnistämisen kriteereinä käytettävän tunnusluvun täyttymiseen. Kuntalain 118 §:n mukaisen arviointimenettelyn kriteerin täytyminen on konkreettinen osoitus siitä, että kunnan mahdollisuus päättää taloudestaan ilmeisesti vaarantuu perustuslakivaliokunnan lausunnossaan 17/2021 vp tarkoittamalla tavalla.

Voimaannpanolain 43.2 § mukaan laskennan perusteena ovat viimeisimmät valmistuneet verotus- ja tilinpäätöstiedot. Asetuksessa tulee täsmentää, miltä osin laskennan perusteina käytetään viimeisimpiä valmistuneita verotustietoja ja miltä osin tilinpäätöstietoja, sekä minkä vuoden tietoja laskennassa kussakin tilanteessa käytetään. Asetuksessa on syytä esittää myös korvausrajan laskentakaava ja se, mitä tietoja tilintarkastajan lausunnossa edellytetään otettavan huomioon.

Korento Sari
Suomen Kuntaliitto ry